

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“ชาว สววย หมวย อวบ ” หรือ “ชาว สววย หมวย เซ็กซ์ ” เป็นนิยามที่ผู้ชายหลายคนนิยมใช้กล่าวถึงลักษณะของผู้หญิงด้วยการใช้คำบรรยายถึงลักษณะทางกายภาพที่สามารถสื่อเจตนาทางเพศอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ นอกจากนี้คำเหล่านี้ยังแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงอีกด้วย

การรับรู้ของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงนั้นเกิดจากประสบการณ์ตรงที่เขาได้มีโอกาสรู้จัก พูดคุย สนทนากับผู้หญิงที่อยู่รายรอบตัวเขาตั้งแต่เด็กจนโตและอีกลักษณะหนึ่งก็คือ การรับรู้โดยผ่านสื่อมวลชน

“ โดยทั่วไป นักวิชาการมักจะกล่าวกันว่า สื่อมวลชนมีหน้าที่สะท้อน (Reflect) สิ่งที่มีอยู่ในสังคมให้คนในสังคมได้รับรู้ สังคมเป็นอย่างไร สื่อที่ดีที่มีความเที่ยงตรงเป็นกระจกเงาที่ไม่บิดเบี้ยวก็จะสะท้อนภาพออกมาเช่นนั้น แต่แท้ที่จริงแล้ว สื่อมวลชนมีสัมพันธภาพแบบ 2 ทาง กับสังคมและความเป็นจริง สัมพันธภาพแรกก็คือ การสะท้อนสิ่งที่มีอยู่และเป็นอยู่ สัมพันธภาพหลังก็คือ การสร้างภาพแห่งความเป็นจริงของสังคมขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้ โดยการเลือกที่จะเสนอเนื้อหาใดและการให้ความหมายของสิ่งต่างๆของสื่อเท่ากับเป็นการสร้างภาพความเป็นจริงใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคมด้วย ในด้านที่เกี่ยวกับผู้หญิง สื่อมวลชนจะทำหน้าที่คัดเลือก ตอกย้ำ ค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับผู้หญิง” (กาญจนา แก้วเทพ, 2535.) แต่โดยส่วนใหญ่แล้วงานของสื่อมวลชนที่นำเสนอเกี่ยวกับผู้หญิงจะมีลักษณะที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริงและให้คุณค่า ให้ความสำคัญกับผู้หญิงน้อยเกินไป ผู้หญิงถูกนำเสนอในลักษณะที่เป็นวัตถุทางเพศในงานโฆษณา โดยมักจะนิยมใช้รูปร่างของผู้หญิงในฐานะที่เป็นเครื่องประดับ และเป็นสิ่งเรียกร้องความสนใจ ไม่ว่าสินค้านั้นจะเกี่ยวข้องกับผู้หญิงหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ในงานภาพยนตร์และโทรทัศน์ต่างก็นำเสนอผู้หญิงให้มีลักษณะที่อ่อนแอ พึ่งพาตัวเองไม่ได้ เป็นตัวถ่วงและสร้างปัญหาให้กับผู้ชายเสมอๆ ผู้หญิงเป็นได้แค่เพียง “สัตว์โลกแสนสวย” ที่สร้างความน่ารำคาญเป็นระยะๆ

สื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างลักษณะภาพฝังใจ (Stereotype) ขึ้น ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ และศิริชัย ศิริกายะ ได้กล่าวถึงลักษณะเนื้อหาแบบภาพฝังใจ (Stereotype) ของสื่อมวลชนไว้ว่า

“ เนื้อหาของสื่อจะใช้ภาษาที่เป็นพิมพ์เดียวกัน (Stereotype) ของคนกลุ่มน้อย หรือพวกนอกกลุ่มบางพวก เช่นผู้หญิง ชนชาติส่วนน้อย ผู้ปฏิบัติงานของสหภาพแรงงาน คนยากจน ผู้อพยพ ถึงแม้ว่า Stereotype ที่นำมาเสนอนั้นจะมีส่วนเลี้ยวของความเป็นจริงปะปนอยู่บ้างก็ตาม แต่ทว่าลักษณะที่คับแคบ มองอยู่แต่เพียงแง่มุมเดียว ช้ำๆ ซากๆ และติดจะรังเกียจเดียดฉันท์ ก็สะท้อนให้เห็นถึงขีดจำกัดของตัวสื่อมวลชนเองที่ไม่อาจจะเข้าถึงความเป็นจริงที่แท้จริงของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้ หรือมิฉะนั้นก็อาจจะเป็นการบิดเบือนความเป็นจริงเสียด้วยซ้ำไป”

การนำเสนอผู้หญิงที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริงนั้นถูกนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ มาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อในแง่ของค่านิยมและทัศนคติที่ผู้หญิงมีต่อผู้หญิงด้วยกันเอง และที่ผู้ชายมีต่อผู้หญิง สื่อประเภทหนึ่งที่ต้องมีผู้หญิงเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่เสมอและมักจะถูกนำเสนอไปในลักษณะที่บิดเบือนตลอดจนสามารถที่จะสร้างลักษณะภาพฝังใจ (Stereotype) ในด้านลบให้กับผู้หญิงก็คือ สื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (sex media) ที่ถึงแม้จะเป็นการขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีแต่ก็ยังมีการลักลอบผลิต จำหน่าย ทำการฉายและเก็บเงินจากการชม หรือแม้กระทั่งใช้ช่องทางหรือ ช่องโหว่ต่างๆ ในการหลบเลี่ยงความผิดจากกฎหมาย ในปัจจุบันจึงสามารถพบเห็นหรือสามารถรับสื่อเหล่านี้ได้อย่างง่ายดาย ดังจะเห็นได้จากการที่มีนิตยสารภาพโป๊หรือเปลือยที่บรรดานางแบบ นางงาม หรือผู้หญิงที่มีส่วนบนส่วนล่างที่ดึงดูดสายตาผู้ชายพร้อมใจกันถ่ายลงปกหน้าปกหลังของนิตยสารเฉพาะกิจเฉพาะทางนี้อย่างมากมาย

ตลอดจนวิดีโอคาราโอเกะที่นิยมใช้ผู้หญิงสวมเสื้อผ้าน้อยชิ้นมาเดินเยื้องย่าง ตามสถานที่ต่างๆ ทั้งๆ ที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของเพลงเลยแม้แต่น้อย ยังไม่นับรวมถึงนิตยสารแหล่งบันเทิงหรือแหล่งท่องเที่ยวยามราตรี ที่มีการโฆษณาอวดอ้างคุณสมบัติของผู้หญิงให้บริการในสถานบันเทิงเหล่านั้น และยิ่งกว่านั้นก็คือพวกบรรดาวิดีโอเทป R-rated, X-rated หรือ VCD แม้กระทั่งใน Internet ก็ได้กลายมาเป็นช่องทางหนึ่งในการบรรจภาพ หรือภาพยนตร์ที่มีทั้งภาพและเสียง ให้ผู้ที่สนใจได้ใช้บริการเทคโนโลยีเหล่านี้ โดยที่วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการชมก็ยังคงเหมือนเดิมคือเพื่อใช้เป็น “วัตถุทางเพศ” (sex material) ทั้งนี้สื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (Explicit sexual materials) นั้นโดยส่วนใหญ่จะนำเสนอผู้หญิงในฐานะที่เป็น วัตถุทางเพศ เป็น

ของเล่น เป็นเหยื่อของผู้ชาย และดูเหมือนผู้หญิงในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (Explicit sexual materials) เหล่านั้นจะแสดงออกว่าพึงพอใจที่ถูกปฏิบัติเช่นนั้นจากผู้ชาย ซึ่งการนำเสนอภาพฝังใจ

ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิง ทำให้ผู้ชายเห็นว่าผู้หญิงไม่มีค่าอะไร เกิดการรับรู้และเข้าใจผู้หญิงที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง

นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้กล่าวไว้ในคำนำเสนอ "โลมเนียนาง" ในหนังสือศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ (2542, หน้า 7-14) "แนบเนียนาง" ของ นิวัติ กองเพียร ว่า

"หลายสิบปีที่ผ่านมา คนไทยเคยชินกับ "รูปโป๊" (ผมหมายถึง รูปผู้หญิงแก้ผ้า หรือเกือบจะแก้ผ้าเท่านั้น ไม่รวมรูปร่วมเพศ บางคนอาจเถียงว่านั่นไม่ได้โป๊ แต่ก็ช่างเถิด ชาวบ้านร้านตลาดในเมืองไทยเขาเรียกรูปอย่างนี้ว่ารูปโป๊) เพราะหนังสือที่ขายรูปโป๊ ผลุบๆ โผล่ๆ อยู่บนแผงหนังสือทั่วไป ตามแต่นโยบายของตำรวจว่าจะเคร่งครัดสักแค่ไหนตลอดมา

ผมชอบดูเหมือนกัน เพราะมันตื่นเต้นดี แต่ถึงขนาดที่จะต้องควักสตางค์ซื้อมานั้นคงทำไม่ลง และแม้ไม่ต้องเสียสตางค์ ก็หาอ่านหาดูได้ไม่ยากเพราะมีอยู่ทั่วไป รวมทั้งในร้านตัดผมด้วย

การติดตามรูปโป๊ของผมจึงไม่สู้กระชั้นชิดนัก แม้กระนั้นดูๆ ไปก็ให้ความรู้สึกไม่ชอบนิตยสารและสิ่งพิมพ์ที่ขายรูปโป๊ในเมืองไทยมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะมักเสนอมิติเดียวของผู้หญิง คือ *ความน่าเอา* ผมไม่ได้ปฏิเสธนะครับว่าเธอๆ นั้นน่าเอาจริง รวมทั้งไม่ได้ปฏิเสธว่า เมื่อตอนดูก็อาจเกิดอารมณ์อยากเอาด้วย นอกจากนี้ก็อยากยืนยันด้วยว่า ความน่าเอาของผู้หญิงนั้นไม่ได้ทำให้เธอเสียหายตรงไหน เธอจะเสียหายก็ต่อเมื่อไม่มีใครมองเห็นอะไรของเธออีกเลยนอกจากน่าเอาต่างหาก

แต่ชีวิตผมก็ลวงเลยมาจนปานนี้ ผมยอมรับดีว่าผู้หญิงมีอะไรมากกว่านั้นอีกมากนัก การเสนอเธอๆ ให้เหลือเพียงความอลังการจึงได้แต่ปลุกเร้ากามารมณ์เท่านั้น ไม่มีอะไรน่าดูเลยเมื่อเวลาที่หน้าไม่มีดี และผมเชื่อว่าไม่มีใครทนดูหนังสือโป๊เหล่านั้นได้เวลาหน้าไม่มีดีหรือไม่อยากให้มีดี.....

รูปโป๊ที่เกลื่อนแกละในเมืองไทยมาหลายสิบปีจึงหายบาคาย ไม่ใช่หายบเพราะซาอ่อนผู้หญิง แต่หายบเพราะเสนอผู้หญิงได้เพียงซาอ่อนของเธอ แม้แต่จะขายกามารมณ์ ก็รู้จักกามารมณ์

มนุษย์เพียงผิวเผินใจเขลาต่อต้านที่เป็นความงาม, ความละเมียดละไม และความรัก ซึ่งเป็นอารมณ์มนุษย์ที่มีความลึกกว่าวัยระมาดนัก

รูปโป๊ที่มีชายเกลื่อนเมืองจึงไม่ลดผู้หญิงลงเป็น “วัตถุทางเพศ” เพียงอย่างเดียว แต่ลดผู้ชายที่ดูให้กลายเป็น “วัตถุทางเพศ” เหมือนกัน เพราะลดกามารมณ์ของทั้งสองฝ่ายให้เหลือเพียงกายสัมผัส “

ผลกระทบที่มีต่อทัศนคติและค่านิยมที่เกิดจากการเปิดรับสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (Explicit sexual materials) เป็นประจำก็คือจะทำให้เกิดความรู้สึกชินชา เจຍชา (Desensitization) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง ยิ่งเปิดรับ ก็จะมีรู้สึกรู้ว่าไม่รุนแรง และบางครั้งสื่อได้ทำการเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมของปัจเจกบุคคลมากกว่าการ ทำให้เกิดความรู้สึกชินชา เจຍชา (Desensitization) หรือสนับสนุน (Reinforcing) สิ่งที่มีอยู่แต่เดิม อย่างเช่นสังคมจะรับรู้ว่าการนำเสนอทางเพศนั้นเป็นของโสเภณีแต่ในภาพยนตร์ที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (Explicit sexual materials) นั้นจะมีการนำเสนอถึงพฤติกรรมสำส่อนทางเพศของผู้หญิงในอาชีพอื่นๆ ด้วย และจะนำเสนอในลักษณะที่เป็นเรื่องปกติธรรมดา ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมที่มีต่อผู้หญิงไป

นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างการรับชมสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (Sexually Explicit Materials) กับอาชญากรรมทางเพศซึ่งเป็นประเด็นหลักที่น่าสนใจ และมีการศึกษาพบว่า อัตราการเกิดอาชญากรรมทางเพศ เช่น การข่มขืน พวกชอบอวดอวัยวะเพศ และการทารุณกรรมทางเพศเด็ก มีความสัมพันธ์กับความสะดวกในการหาซื้อสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (Sexually Explicit Materials) จากสถานที่ขายอีกด้วย

การวิจัยในครั้งนี้จึงต้องการที่จะศึกษาถึงการนำเสนอลักษณะภาพ (Representation) ของผู้หญิงไทยที่ปรากฏในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (sex media) ว่าได้มีการนำเสนอในลักษณะใดบ้าง และลักษณะที่นำเสนอที่มีการบิดเบือนไปจากความเป็นจริงหรือไม่เพียงใด โดยจะมีการศึกษาตัวผู้รับสารประกอบไปด้วย เพื่อเป็นการทดสอบว่าสิ่งที่ผู้ส่งสารหรือผู้ผลิตสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (sex media) นำเสนอลักษณะภาพ (Representation) ของผู้หญิงไทยไปนั้น ผู้รับสารได้มีการรับรู้และมีภาพฝังใจ (Stereotype) เกี่ยวกับผู้หญิงไทยอย่างไรและภาพฝังใจนั้นตรงกับที่ผู้ส่งสารได้นำเสนอหรือไม่

1.2 ปัญหาวิจัย

1. ภาพ (Representation) ของผู้หญิงไทยในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศมีลักษณะอย่างไร
2. ลักษณะภาพฝังใจ (Stereotype) ของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงไทยในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (sex media) เป็นอย่างไร
3. สื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (sex media) นั้นได้มีการบิดเบือนความเป็นจริงและมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้ชายไทยหรือไม่ ทำให้การรับรู้ของผู้ชายไทยที่มีต่อผู้หญิงไทยเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพ (Representation) ของผู้หญิงไทยในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ
2. เพื่อศึกษาภาพฝังใจ (Stereotype) ของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงไทยในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (sex media)
3. เพื่อศึกษาถึงการรับรู้และความเข้าใจของผู้ชายไทยที่มีต่อภาพฝังใจ (Stereotype) ของผู้หญิงไทย

1.4 ข้อสันนิษฐานของการวิจัย

1. ภาพ (Representation) ของผู้หญิงไทยมีลักษณะที่เป็นฝ่ายถูกกระทำ (Passive) และชอบที่จะถูกกระทำ (Likeness) นอกจากนี้อาจพบภาพ (Representation) ของผู้หญิงไทยในลักษณะอื่นๆ
2. สื่อได้สร้างความเป็นจริงที่ผิดๆ หรือบิดเบือนความเป็นจริง (Distortion) เกี่ยวกับเรื่องเพศระหว่างชายกับหญิง ทำให้ผู้ชายเกิดความคิด ค่านิยม และทัศนคติในเชิงลบต่อผู้หญิงไทย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาโดยอาศัยกระบวนการทศนหลัก คือ จิตวิทยาสังคม (Social Psychology) และสตรีนิยม แนวความคิด Feminist social responsibility ในการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะภาพฝังใจ (Stereotype) ของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงไทยในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทาง

เพศ (sex media) เนื่องจากทั้งสองกระบวนการทัศนสามารถอธิบายได้ถึงลักษณะของภาพฝังใจ (Stereotype) และผลจากการเปิดรับสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (sex media) ได้เป็นอย่างดี

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาพฝังใจ (Stereotype) หมายถึง มโนภาพหรือมโนคติ (Concept) เกี่ยวกับกลุ่ม เช่น บุคลิกภาพ รูปร่างลักษณะ พฤติกรรม ความชอบความสนใจ ฯลฯ ที่ไม่สลัดซับซ้อนนัก สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยมากจะเป็นเรื่องที่เข้าใจผิดหรือเกิดจากอคติ มีลักษณะตายตัว ยากต่อการเปลี่ยนแปลงและไม่ได้มาจากประสบการณ์ตรง แต่มักจะมาจากประสบการณ์โดยอ้อม เช่น จากการเปิดรับสื่อ

สื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (sex media) หมายถึง สื่อมวลชนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศทั้งในระดับที่เปิดเผยบางส่วน ไปจนถึงระดับที่เปิดเผยอย่างโจ่งแจ้งที่ผู้รับสารนำไปใช้ในการตอบสนองความพึงพอใจทางเพศจากการเปิดรับ ซึ่งในปัจจุบันนี้วัตถุทางเพศที่ปรากฏ และเผยแพร่ในสังคมไทยได้แก่ นิตยสารโป๊เปลือย วิดีทัศน์ VCD และ Internet

การรับรู้ของผู้ชายไทยที่มีต่อผู้หญิงไทย หมายถึง กระบวนการสร้างภาพความคิด ความเข้าใจ ความเชื่อ และความคาดหวังที่ผู้ชายไทยมีต่อผู้หญิงไทยว่าควรจะเป็น หรือ ต้องเป็น ซึ่งสามารถเกิดจากประสบการณ์โดยตรงและผ่านสื่อ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงลักษณะภาพ (Representation) ของผู้หญิงไทยในสื่อที่นำเสนอเรื่องราวทางเพศ (sex media) ว่ามีลักษณะอย่างไร เป็นลักษณะที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริงหรือไม่ และการรับรู้ภาพฝังใจ (Stereotype) ของผู้ชายไทยที่มีต่อผู้หญิงไทยเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้สามารถสร้างการรับรู้และเข้าใจของผู้ชายไทยที่ถูกต้องต่อไป
2. เป็นการศึกษาเพื่อให้ข้อมูลที่อาจเป็นประโยชน์ในการการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนอคติทางเพศที่มีต่อผู้หญิงไทย
3. เพื่อเป็นแนวทางในการหาหนทางแก้ไขนำเสนอลักษณะของผู้หญิงไทยที่สอดคล้องกับความเป็นจริง